

ТЭОРЫЯ І ГІСТОРЫЯ МАСТАЦТВА

Да 100-годдзя Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы
і 95-годдзя Беларускага радыё

УДК 792.096:792.2(476)"1920/1950"

У. А. Трапянок

Увасабленне спектакляў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы на Беларускім радыё ў 1920–1950-я гг.

Даследуюцца тэматычная і жанравая разнастайнасць радыёверсій Беларускага радыё, створаных у супрацоўніцтве з Нацыянальным акадэмічным тэатрам імя Я. Купалы ў 20–50-х гг. XX ст. Аналізуюцца адметнасці радыёпастановак, падрыхтаваных па класічных творах беларускіх і рускіх пісьменнікаў, актуальных на той час. Падкрэсліваецца спецыфіка стварэння і ўдасканалення радыёспектакляў, якія ілюструюць станаўленне рэпрэзентацыйнага ўзроўню нацыянальнага радыётэатра.

100-годдзе Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы і 95-годдзе Беларускага радыё, што прыпалі на восень 2020 г., паслужылі нагодай для правядзення гэтага даследавання. Стасункі творчых супрацоўнікаў дзяржаўнага радыё з пастановачна-акцёрскім складам галоўнай драматычнай сцэны Беларусі ўвасобіліся ў дзясятках сумесных аўдыяльных работ, якія сталі не толькі мастацка-дакументальнымі сведчаньнямі тэатральных і радыёпрацэсаў некалькіх дзесяцігоддзяў, але і здабыткам нацыянальнай культуры. У радыёверсіях адлюстраваны драматургічныя думкі і разнастайныя тэмы, зафіксаваны творчы пошук рэжысёраў-пастаноўчыкаў, гукарэжысёраў, выканальніцкае майстэрства прафесійных акцёраў розных пакаленняў. Яшчэ адной адметнасцю супрацоўніцтва Беларускага радыё з Купалаўскім тэатрам стала вызначэнне шляху развіцця айчыннага радыётэатра, яго рэпрэзентацыйных магчымасцей, што пасадзейнічала фарміраванню і ўдасканаленню нацыянальнага радыётэатра.

Навуковых даследаванняў, прысвечаных беларускаму радыётэатру, праводзілася нямнога. Да тэмы мастацкага вяшчання акрэсленага перыяду звярталіся Я. Радкевіч [6], В. Несцяровіч [4]. Невялікі факталагічны матэрыял аб радыётэатры змешчаны ў зборніку «Гаворыць і паказвае

Беларусь» [2]. Кароткае апісанне гістарычных працэсаў развіцця айчыннага радыётэатра, аналіз некаторых спектакляў, а таксама вызначэнні тэарэтычных асноў літаратурна-мастацкага вяшчання прыведзены ў артыкулах і матэрыялах даследчыкаў В. Шэйна [8], Д. Яканюка [9], І. Куркова [3] і інш.

Мэта даследавання – вывучэнне гісторыі ўзаемадзеяння Беларускага радыё і Купалаўскага тэатра, тэматыкі сумесных твораў, іх мастацкіх асаблівасцей, а таксама абагульненне факталагічнага матэрыялу пра радыёверсіі, іх стваральнікаў і выканаўцаў. У якасці аб'екта даследавання прадстаўлены радыёверсіі спектакляў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы.

Найбольш поўнай на сённяшні дзень навуковай працай, прысвечанай тэорыі і гісторыі беларускага радыётэатра, з'яўляецца «Спецыфіка развіцця радыётэатра ў медыяпрасторы Беларусі» [7]. У ёй вызначаны сутнасць і жанрава-відавая класіфікацыя радыётэатра, сродкі мастацкай выразнасці, вылучаны і ахарактарызаваны перыяды развіцця радыётэатра Беларусі. Каротка прыводзяцца звесткі пра некаторыя аўдыятворы, запісаныя ў выніку супрацоўніцтва Беларускага радыё з Купалаўскім тэатрам.

Згодна з тэорыяй радыётэатра, супрацоўніцтва радыё з іншымі ўстановамі культуры, якія ствараюць мастацкі кантэнт і транслююць яго сродкамі радыёвяшчання, у т. л. тэатрамі, адбываецца на рэпрэзентацыйным (рэпрадукцыйным) узроўні, што заключаецца ў выкарыстанні радыё ў якасці рэтранслятара [Там жа]. Рэпрэзентацыйны ўзровень прадугледжвае перадачу тэатральных спектакляў у прамым эфіры (у рэжыме рэальнага часу) непасрэдна з залы або студыі без магчымасці змянення твора, а таксама папярэдняю фіксацыю сцэнічнай працы, далейшую яе адаптацыю і перадачу ў эфір у змененым выглядзе, у выніку чаго з'яўляюцца самастойныя творы (радыёверсіі спектакляў), якія падпарадкоўваюцца ўжо не тэатральнай, а радыёнай спецыфіцы, асноўная характарыстыка якой – аўдыяльная форма ўздзеяння на рэцыпіента.

Супрацоўніцтва Беларускага радыё з БДТ-1 (сённяшні Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я. Купалы), якое прадугледжвала і рэтрансляцыю спектакляў у прамым эфіры, пачалося ў сярэдзіне 1920-х гг. і працягвалася да канца 1940-х гг. У той час адбывалася станаўленне нацыянальнага мастацкага радыёэфіру – музычнага і літаратурнага. Літаратурна-мастацкае вяшчанне будавалася на выкарыстанні прозы, паэзіі і драматургіі. Найбольшую мастацкую каштоўнасць уяўляла літаратурна-драматычнае вяшчанне, паколькі яно вызначаецца складаным мастацка-тэхналагічным працэсам, што прадугледжвае выкарыстанне разнастайных выразных сродкаў радыё, канцэнтрацыю рэжысёрскіх ідэй, высокага выканальніцтва.

Першыя спробы ўзаемадзеяння нацыянальнага радыё з галоўным драматычным тэатрам Беларусі зроблены ў 1926 г., калі калегіяй Наркамата асветы БССР была падпісана пастанова, згодна з якой тэатральныя калектывы абавязваліся выступаць у радыёэфіры не менш, чым раз на тыдзень. Літаратурнае вяшчанне складалася з выступленняў пісьменнікаў, чытання паэзіі, урыўкаў прозы, агучаных інсцэніровак, трансляцый драматычных спектакляў са студыі прамога эфіру.

Адным з самых буйных на Беларускім радыё да пачатку Вялікай Айчыннай вайны лічыўся літаратурны аддзел, пры якім у 1930-я гг. функцыянавала артыстычная трупа, задзейнічаная ў стварэнні спектакляў і інсцэніровак, пры неабходнасці радыёкалектыву ўзмацняўся прафесійнымі тэатральнымі актёрамі. Пазней з-за слабай кваліфікацыі артыстаў радыё было прынята рашэнне аб адмове ўтрымання трупы, у выніку чаго больш актыўным стала супрацоўніцтва з калектывам БДТ-1.

Пра ўзаемадзеянне радыё і тэатра сведчыць факт перадачы ў эфір спектакляў БДТ-1 «Партызаны» і «Хто смяецца апошнім» па п'есах К. Крапівы, уключаных у праграму I Дэкады беларускага мастацтва, якая прайшла ў Маскве ў 1940 г. [6].

У гады Вялікай Айчыннай вайны, калі вяшчанне Беларускага радыё ажыццяўлялася з Масквы, стварэнне літаратурна-драматычных перадач было прыпынена. Пасля перамогі савецкага народа ў 1945 г. «голас Беларусі» зноў загучаў з Мінска, аднавілася літаратурна-мастацкае вяшчанне, новымі тэмамі якога былі вызначаны героіка Вялікай Айчыннай вайны, услаўленне подзвігаў, выхаванне патрыятызму, паэтызацыя аднаўлення краю і інш. Актёры ў прамым эфіры чыталі вершы і прозу беларускіх аўтараў. Прагучалі, у прыватнасці, апавяданні І. Мележа «Гарачы жнівень», Я. Брыля «Дзеля сапраўднай радасці» і «У Забалоцці днее», апавесці А. Кулакоўскага «Гартаванне», У. Краўчанкі «Станаўленне», раманы І. Шамякіна «У добры час», М. Паслядовіча «Святло над Ліпскам», інш. [6, с. 120].

У перыяд актыўнага аднаўлення гаспадаркі і культуры Беларусі пасля вайны адбылося тэхнічнае перааснашчэнне дзяржаўнага радыё, што пасадзейнічала актывізацыі супрацоўніцтва рэдакцыі з тэатрам імя Я. Купалы. Да традыцыйнага разыгрывання драматургічных твораў у прамым эфіры і прамых трансляцый з тэатральнага залаў з канца 1940-х гг. дадалася магчымасць фіксацыі твораў на магнітную плёнку. Гэта дазволіла ствараць дублі, найлепшыя з якіх пасля мантажу ўваходзілі ў радыёверсію, адаптаваць твор для аўдыяўспрымання, адпаведна, праз увядзенне запісу адбылося павышэнне мастацкай якасці спектакляў з удзелам купалаўцаў.

З'яўленне запісу паўплывала і на колькасны паказчык радыё-спектакляў, што пасадзейнічала стварэнню фанатэкі Беларускага ра-

дыё. За дзесяцігоддзі сумеснай працы дзяржаўнага радыё з тэатрам імя Я. Купалы з'явіліся дзясяткі аўдыятвораў рэпрадукцыйнага ўзроўню. Яны сталі адлюстраваннем тэндэнцый тэатральнага жыцця краіны і працэсаў, звязаных з развіццём нацыянальнага радыётэатра. Так, напрыклад, у афішы тэатра імя Я. Купалы ў канцы 1940-х – 1950-я гг. з'явіліся шэдэўры сусветнай (рускай, савецкай і замежнай) класікі. Гэта былі пастаноўкі па творах А. Чэхава, Л. Талстога, Ф. Шылера, Ю. Славацкага і інш. [1]. Письменнікі асэнсоўвалі рэальныя канфлікты і раскрывалі складаную дыялектыку барацьбы новага са старым. Некаторыя з тагачасных і ранейшых сцэнічных твораў увасоблены на радыё і дайшлі да нашых дзён.

Так, адной з самых папулярных у савецкім тэатральным рэпертуары з сярэдзіны 1930-х гг. была пастаноўка «Платон Крэчат» па аднайменнай драме ўкраінскага драматурга А. Карнейчука. Прэм'ера спектакля М. Зорава на сцэне БДТ-1 адбылася ў студзені 1936 г. Перад пастаноўшчыкам стаяла мэта «перадаць атмасферу сапраўднага шчасця нашых людзей, калі мары лепшых розумаў чалавецтва робяцца рэальнасцю...» [5, с. 80]. У выніку, па словах айчынных тэатразнаўцаў, атрымаўся ансамблевы спектакль, у якім ігралі вядучыя акцёры тэатра У. Крыловіч, Л. Ржэцкая, Г. Грыгоніс, І. Ждановіч і інш. Радыёверсія спектакля пра чалавечыя высякародныя ўчынкі, пачуцці, непаўторнасць асабістага шчасця, створаная ў 1953 г., зафіксавала больш позні склад выканаўцаў. Напрыклад, у ролі П. Крэчата выступіў І. Шаціла, Ліду сыграла Л. Шышко, Паўла Бераста – Л. Рахленка, Аркадзя Паўлавіча – В. Краўцоў, Валю перад мікрафонам увасобіла З. Браварская.

Папулярнасцю ў прыхільнікаў беларускага тэатра з сярэдзіны 1940-х гг. карыстаўся спектакль «Позняе каханне» ў пастаноўцы Л. Літвінава па аднайменнай п'есе А. Астроўскага. У творы сцвярджалася права чалавека на шчасце, паказвалася здольная на ахвяру і подзвіг любоў. Тэатразнавец У. Няфёд адзначаў, што спектакль, які вылучаў моцны акцёрскі ансамбль (І. Ждановіч, Л. Ржэцкая, Г. Глебаў, Б. Платонаў, П. Пекур, Р. Кашэльнікава, В. Краўцоў), прагучаў як «псіхалагічная драма, афарбаваная светлымі аптымістычнымі тонамі» [Там жа, с. 114]. Сцэнічная папулярнасць, вострае сацыяльнае гучанне спектакля паспрыялі стварэнню яго радыёверсіі ў 1953 г.

Вялікая выкрывальная сіла, сатырычная вастрыня, значнасць канфлікту паміж светам праўды і хлусні ўтрымліваецца ў радыёверсіі спектакля «Даходнае месца» па п'есе А. Астроўскага, створанай у 1954 г., сцэнічная прэм'ера твора ў пастаноўцы Л. Мазалеўскай адбылася ў 1953 г. Запіс зафіксаваў майстэрства акцёраў, што ігралі на сцэне, – У. Уладамірскага, Б. Платонава, З. Стомы, Л. Ржэцкай, З. Браварскай, В. Краўцова, А. Рынковіч.

У беларускім радыётэатры рэпрэзентацыйнага ўзроўню з 1956 г. захоўваецца радыёверсія спектакля «Зыкавы» па аднайменнай п'есе М. Горкага ў пастаноўцы К. Саннікава. У друку сярэдзіны мінулага стагоддзя меліся рэцэнзіі, што рэжысёр «прынцыпова правільна прачытаў п'есу і што спектакль адыграў сваю станоўчую ролю ў развіцці майстэрства акцёраў» [Там жа, с. 171]. Асноўная ўвага надавалася вобразам Анціпа Зыкава і яго сястры Соф'і. На прыкладзе лёсаў гэтых герояў раскрывалася сацыяльная недасканаласць грамадства. Крытыкі адзначалі, што многае ў творы было вырашана правільна і творча цікава, але адсутнасць паўнацэннага мастацкага ансамбля стала прычынай нядоўгага сцэнічнага жыцця спектакля. Дзякуючы радыёзапісу, твор і сёння дэманструе майстэрства выканаўцаў роляў Б. Кудраўцава, І. Ждановіч, К. Сянкевіча, В. Галіны, Т. Аляксеевай, П. Пекура, П. Іванова, С. Бірылы, М. Громавай і інш. Радыёверсія ўтрымлівае рэплікі ад аўтара ў выкананні І. Кургана. Дарэчы, прыём стварэння агучаных слоўных тлумачэнняў-рэмарак, надзвычай характэрны для радыётэатра, стаў неад'емнай часткай большасці радыёзапісаў 1950-х гг.

У якасці пацвярджэння можна прывесці радыёверсію спектакля «Праўда добра, а шчасце лепш» па аднайменнай п'есе А. Астроўскага. Словы ад аўтара ў ёй агучваў І. Шаціла. Прэм'ера твора на Купалаўскай сцэне ў пастаноўцы М. Архангельскага адбылася ў чэрвені 1956 г. Гледачы і слухачы праявілі цікавасць да пастаноўкі, у якой уздымаліся пытанні сацыяльнага і маральна-этычнага парадку. Адметнымі работамі сцэнічнай, а таксама радыёверсіі 1956 г. сталі ролі акцёраў У. Уладамірскага, В. Галіны, Л. Ржэцкай.

Першыя радыёверсіі зафіксавалі таксама стылявыя рысы тэатра імя Я. Купалы пасляваенных гадоў, якія ўключалі ў сябе грамадзянскі пафас, публіцыстычнасць, адкрытыя прыёмы паказу гераічных учынкаў, устаўленне подзвігу, яго мастацкае асэнсаванне. Адлюстраванне падзей Вялікай Айчыннай вайны названа крытыкамі дасягненнямі дзейнасці тэатра [Там жа], што, на нашу думку, паўплывала на выбар некаторых спектакляў для радыёзапісу. Яскравымі работамі радыётэатра рэпрэзентацыйнага ўзроўню сярэдзіны мінулага стагоддзя на ваенную тэматыку сталі «Канстанцін Заслонаў» па аднайменнай п'есе А. Маўзона і «Цытадэль славы» па п'есе К. Губарэвіча. Яны зафіксавалі ўвесь пафас гучання сцэнічных твораў.

«Канстанцін Заслонаў» запісаны для аўдыяльнага гучання ў 1950 г. У стварэнні радыёверсіі былі занятыя акцёры, якія выконвалі ролі ў тэатральнай пастаноўцы К. Саннікава – Б. Платонаў, Б. Кудраўцаў, У. Дзядзюшка, І. Ждановіч, Г. Глебаў, С. Хацкевіч, У. Кудрэвіч і інш.

«Цытадэль славы» ў пастаноўцы К. Саннікава мела эпічны характар і паказвала масавы народны гераізм, увасоблены акцёрамі

Б. Кудраўцавым, В. Пола, У. Уладамірскім, З. Браварскай, У. Кудрэвічам, Я. Кавалёвай, С. Бірылам, В. Краўцовым. Радыёверсія пра гераічную абарону Брэсцкай крэпасці ўваходзіць у «залаты» фонд нацыянальнага радыёвяшчання з 1951 г.

Фарміраванне фанатэкі Беларускага радыё ў сярэдзіне ХХ ст. адбывалася таксама за кошт запісу сатырычных і камедыйных спектакляў паводле беларускіх аўтараў. Да такіх твораў належаць пастаноўкі «Хто смяецца апошнім» па аднайменнай п'есе К. Крапівы і славутая «Паўлінка» Я. Купалы.

Гісторыя пра Гарлахвацкага, які любымі сродкамі спрабуе «арганізаваць» сваю кар'еру і прабіцца на пасаду дырэктара навукова-даследчага інстытута, была вядома гледачам яшчэ з кастрычніка 1939 г. Пастаноўка І. Раеўскага і Л. Рахленкі вызначылася многімі акцёрскімі работамі, найбольш яркімі сталі ролі Г. Глебава (Туляга), Л. Рахленкі (Гарлахвацкі), Б. Платонава (Зёлкін). Спектаклю быў наканаваны яскравы творчы шлях – у 1940 г. яго паказвалі ў межах Дэкады беларускага мастацтва ў г. Маскве, а ў 1951 г. аўдыяверсія пастаноўкі папоўніла фонды Беларускага радыё. Запіс вылучае прадстаўнічы акцёрскі склад, у які ўвайшлі Л. Рахленка, В. Пола, С. Бірыла, Г. Глебаў, Б. Кудраўцаў, Л. Шынка, Б. Платонаў, С. Станюта, Л. Ржэцкая, Г. Грыгоніс. Нягледзячы на мінімальнае шумавое аздабленне, характэрнае для радыёверсій 1950-х гг., твор прыцягвае сваёй атмасферай, утрымлівае ўвагу слухача за кошт сакавітага акцёрскага выканання.

Напоўненая музыкай, спевамі і нацыянальным каларытам радыёверсія спектакля «Паўлінка» (1952) значна адрозніваецца ад іншых тагачасных аўдыятвораў, акустычная структура якіх пабудавана пераважна на галасах і інтанацыях выканаўцаў. У радыёзапісе «Паўлінкі» зафіксавана майстэрства Р. Кашэльнікавай, У. Дзядзюшкі, Л. Ржэцкай, Г. Глебава, В. Пола, І. Шацілы, Б. Платонава, П. Пекура і інш.

Папулярнасць у айчынным радыётэатры сярэдзіны ХХ ст. набылі спектаклі на актуальныя тэмы драматурга А. Макаёнка, станаўленне якога адбывалася на Купалаўскай сцэне. У студзені 1952 г. у афішу тэатра быў уключаны спектакль рэжысёра К. Саннікава «На досвітку» па аднайменнай п'есе А. Макаёнка. У творы расказвалася пра ўзрастаючую барацьбу за мір у Францыі, спектакль вызначаўся палітычнай злабадзённасцю. У пастаноўцы сцэнічнага твора былі задзейнічаны кампазітар Я. Цікоцкі, славутыя акцёры С. Станюта, Г. Глебаў, З. Стома, Л. Рахленка, У. Дзядзюшка, С. Бірыла, В. Галіна, З. Браварская, Б. Кудраўцаў, І. Лапцінскі (пазней ён стаў рэжысёрам Беларускага радыё), Э. Шапко, П. Іваноў і інш. Радыёверсія спектакля выйшла ў год тэатральнай прэм'еры, адпаведна, папулярызацыі імя і таленту драматурга пасадзейнічаў радыётэатр.

У рэпертуары тэатра імя Я. Купалы ў сярэдзіне ХХ ст. значылася некалькі пастановак, прысвечаных сучаснай калгаснай вёсцы, –

«Калінавы гай» па п'есе А. Карнейчука (1950), «Пяюць жаваранкі» паводле К. Крапівы (1950), «Простая дзяўчына» па аднайменнай п'есе К. Губарэвіча (1953). Са слоў тэатразнаўца У. Няфёда, драматургі не праявілі глыбокай заклапочанасці сапраўдным становішчам, у якім знаходзіліся працаўнікі сельскай гаспадаркі ў перыяд пасляваенных гадоў і на мяжы 1940–1950-х гг. [Там жа]. Радыё, падтрымліваючы тэатральныя працэсы, распаўсюджвала творы на аўдыторыю, у разы большую, чым глядзельная зала. Акустычнае ўвасабленне атрымаў спектакль «Простая дзяўчына», у якім падкрэсліваўся культурны ўзровень вясковай моладзі. Радыётвор захаваў акцёрскае выкананне Л. Драздовай, што стварыла яркую ролю Дуні з пераканаўчай псіхалагічнай распрацоўкай, а таксама майстэрства акцёраў С. Бірылы, П. Бондарава, Н. Гейц, Ю. Галкіна, П. Пекура, А. Бараноўскага, Г. Макаравай, І. Лапцінскага, Я. Кавалёвай і інш.

Калгаснаму жыццю прысвячалася радыёверсія спектакля «На крутым павароце» (1956) па п'есе К. Губарэвіча ў пастаноўцы К. Саннікава. У цэлым гэту пастаноўку можна было разглядаць як чарговы крок тэатра на шляху да пазнання сучаснай рэчаіснасці з усімі яе складанасцямі і супярэчнасцямі. З часам змест твора крыху страціў актуальнасць, аднак работа застаецца адметным узорам тэатральнай і радыёдзейнасці сярэдзіны мінулага стагоддзя. Запіс захаваў эмоцыі акцёраў І. Шацілы, Б. Кудраўцава, А. Рынковіч, Т. Аляксеевай, Л. Шынко, А. Бараноўскага, Л. Баранчыка, Л. Ржэцкай, Я. Кавалёвай, У. Дзядзюшкі, Б. Уладамірскага, М. Зінкевіч, Б. Дакальскай, П. Бондарава і інш.

Фонды Беларускага радыё за 1956 г. папоўніла радыёверсія сатырычнай камедыі «У ціхім завулку» А. Маўзона. Радыёзапіс, які зафіксаваў галасы карыфеяў айчыннай сцэны С. Станюты, Г. Глебава, У. Уладамірскага, І. Шацілы, П. Іванова, А. Рынковіч, у свой час быў надзвычай актуальным па ідэалагічных меркаваннях. Сёння змястоўная значнасць радыёверсіі адышла на другі план, калі не ўлічваць сатыру на прысутнасць герояў-перараджэнцаў і ў нашы дні, але твор застаецца ўзорам выканальніцкага майстэрства.

Тэма выхавання пачуцця адказнасці перад грамадствам у тагачаснай моладзі, здольнасці думаць і дзейнічаць самастойна ўздымалася ў радыёверсіі спектакля «Пакуль вы маладыя» (1958) па п'есе І. Мележа ў пастаноўцы Л. Мазалеўскай. Галоўная думка і павучальны пафас твора заключаўся ў фразе аднаго з герояў, прафесара Грачова: «Не спыняйцеся! Не растрочвайце сябе ўпустую!.. Працуйце дзень за днём! Пакуль маладыя!». Ролі ў радыёверсіі выконвалі акцёры Купалаўскага тэатра Ю. Шумакоў, Б. Уладамірскі, М. Захарэвіч, С. Бірыла, Р. Кашэльнікава, Т. Аляксеева, В. Галіна, П. Пекур, Г. Аўсяннікаў, І. Лапцінскі, Ю. Галкін, у ролі вядучай выступіла дыктар Беларускага радыё Л. Бацвіннік.

Такім чынам, 1950-я гг. сталі часам актыўнага стварэння радыёверсій на розныя тэмы. Большасць работ вызначаецца абмежаваным выкары-

станнем сродкаў мастацкай выразнасці радыётэатра (голас і стрыманае музычнае афармленне), што тлумачыцца, на нашу думку, станаўленнем мастацкай радыётворчасці, адсутнасцю дастатковага вопыту, вялікай увагай да слова як вызначальнага мастацкага сродку данясення сэнсу твора, а таксама недасканалым тэхнічным аснашчэннем па перадачы і прыёму аўдыяльнага твора. Мастацкую якасць твораў задавала высокае майстэрства акцёраў, праўда, вымаўленне ўтрымлівала парушэнні арфаэпічных норм – празмерную мяккасць зычных, адсутнасць «якання», што не характэрна для беларускай мовы.

1. Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы [Выяўленчы матэрыял] : альбом / тэкст і склад. І. Ф. Міхалюты. – Мінск : Беларусь, 1981. – 112 с.
2. Гаворыць і паказвае Беларусь : да 50-годдзя Беларускага радыёвяшчання і 20-годдзя Беларускага тэлебачання / Я. А. Альхімовіч [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1975. – 238 с.
3. Курков, И. Н. Белтелерадиокомпания. Мир живого эфира / И. Н. Курков. – Минск : Медиафакт, 2007. – 303 с.
4. Нестерович, В. П. Аудитория – вся республика: Белорусское радио и коммунистическое воспитание трудящихся (1945–1974) / В. П. Нестерович. – Минск : Беларусь, 1975. – 318 с.
5. Няфёд, У. І. Беларускі акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы / У. І. Няфёд. – Мінск : Беларусь, 1970. – 222 с.
6. Радкевіч, Я. Р. Беларускае радыё: гісторыя, перспектывы развіцця / Я. Р. Радкевіч. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 1983. – 198 с.
7. Трапянок, У. А. Спецыфіка развіцця радыётэатра ў медыяпрасторы Беларусі / У. А. Трапянок ; М-ва культуры Рэсп. Беларусь, Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мінск : БДУКМ, 2019. – 207 с.
8. Шеин, В. Театр без сцены и кулис (К истории белорусского радиотеатра) / В. Шеин // Беларускае радыё: гісторыя, сучаснасць, перспектывы развіцця : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф., прысвеч. 80-годдзю Беларус. радыё (20 снеж.) / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал. С. В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2005. – С. 64–66.
9. Яконюк, Д. Л. Радиовещание и художественная радиожурналистика: теория и практика современного художественного радиовещания : моногр. / Д. Л. Яконюк. – Минск : Энциклопедикс, 2015. – 275 с.

U. Trapianok

Embodiment of the performances of Janka Kupala National Academic Theatre on the Belarusian radio in 1920–1950

Thematic and genre diversity of the radio versions of the Belarusian Radio, created in cooperation with Janka Kupala National Academic Theatre in 1920th – 1950th, is studied. The features of radio productions based on the classic works of Belarusian and Russian writers, relevant at that time, are analyzed. The specificity of creation and improvement of radio performances, which illustrate the formation of the representative level of the national radio theatre, is emphasized.

Дата паступлення артыкула ў рэдакцыю: 07.07.2020.